

БРЧКО У ПОЗОРИШТУ, ПОЗОРИШТЕ У БРЧКОМ

Талија међу Брчацима

Захваљујући агилности стваралаца овај град на десној обали Саве обновио је стари и поново постао домаћин позоришног фестивала дуге традиције. Позоришна манифестација која је у Брчком укрењена седамдесетих година прошлог века сада под називом Сусрети позоришта/казалишта БиХ Брчко дистрикт запосели су Дом културе.

Фестивал има велики значај и постао је најзана- чајнија позоришна манифестација у овом делу Региона. Идеја је била да се доведу најбоља професионална позоришта из јужнословенских простора (у складу са сценско-техничким могућностима). У исто време фестивал на најбољи могући начин промовише програм децентрализације културе, измештајући догађаје врхунских културних вредности у средине ван најстрожијег центра. Зато што Сусрети нису само позориште, већ заједничко постојање, мишљење и слављење уметности.

Изузетно креативно разматрање могућег репертоара Сусрета одвијало се на састанцима Организационог одбора и Организатора, који су прерастали у праве мале театрошке анализе. Не мање инспира- тивне, биле су анализе саме суштине фестивала, његове организације, праваца његовог даљег развоја, као и популаризације, како самог фестивала, тако и Владе Брчко дистрикта, као средишта културних дешавања у овом делу Босне и Херцеговине. То је резултирало низом промена од којих је назначајнија та да су Сусрети постали такмичарског карактера. То је наравно за собом повукло низ промена у организацији и реализацији фестивала, почев од формирања стручног жирија и жирија публике, установљавања награда. Уверен сам да су ове промене донеле нов квалитет и да су допринеле значајно повећаном интересовању за Сусрете.

Шилер је, као тврди социолог позоришта Жан Ди-вињо, био у праву када је рекао да је хеленска трагедија васпитала грчки народ, јер су, гледајући трагедије, стари Грци научили да подносе индивидуалну свест и да је уводе у нормални живот. Верујем да су Сусрети допринели индивидуалној свести и одговорности које смо као друштво и као индивидуе препознали у улози позоришних гледалаца/гледатељки и које и даље треба да буду стандард и концепт ових Сусрета. Бројне зоне тумачања и архив сведоче о томе, грађа за писање историје Сусрета је ту, а део те историје је студија културе у којој је историја Сусрета њен водећи означитељ.

„Четрдесет и нешто година се фестивал у овом облику дешава у Брчком. Немамо претензију да нешто драстично мијењамо. Након што смо постали регионални фестивал то је то. Ми смо и даље фестивал који је, нажалост, ограничен простором, јер многе представе не могустати овдје, мала је позорница. Оно што

се може уклопити у наше увјете, најбоље из региона, је ове године ту” – рекао је у свом обраћању за јавност Јаков Амицић, директор XXXIV Сусрета позоришта/казалишта БиХ у Брчком.

Пета је деценија Сусрета који сведоче о значајним политичким и културним, друштвеним и историјским променама које су се дешавале у Босни и Херцеговини. Неизоставан део тех промена је позоришно време које је трајало и које траје и подудара се са временом тражења концепције, са временом његовог стварања и његовог трајања. Нулта деценија XXI века је за на- ма, а друга деценија и даље носи изазове увек бурних транзицијских времена које су на нов начин у контексту глобалне кризе увеле кључну реч данашњици – рецесија. Храброст у домену естетског и ствараља- ког, представља и храброст да се и даље бори упркос рецесији. Пресудни означитељ Сусрета јесте његов уметнички резултат. Вјерујем да можемо заједно по-сведочити да их је било довољно и да ће нове деценије пред нама представљати нова успешна фестивалска остварења.

Овогодишњи XXXIV Сусрети позоришта/казалишта БиХ Брчко дистрикт, под мотом **Град у театру, театр у граду**, почињу 16. новембра/студеног и светковина театра трајаће до 25. новембра/студеног. Сусрети позоришта/казалишта БиХ Брчко дистрикт се одржавају по 34. пут ове године а идеја је преузета од претходних 33 (пра)издања Сусрета да се брчанској публици доведу најбоље представе у Региону из претходне сезоне, са намером да се брчанска културна јавност упозна са догађајима и достигнућима у позоришном животу Региона, на један организован и професионалан начин. Овом фестивалу је један од првих циљева да подржи чвршћу регионалну сарадњу по- зоришта у циљу будуће размене и разумевања нових позоришних форми. Фестивал је покренут као један од најважнијих културних догађаја ове регије, тачка сусрета различитих култура. Овако конципиран позоришни Фестивал је не само културни догађај за Брчко већ и шире. Сусрети на најбољи могући начин промовишу програм децентрализације културе, измештање догађаја врхунских културних вредности у средине ван најстрожијег центра града.

Овогодишња селекција је препознала традиционално позориште и може се рећи да је заједнички име- нитељ свих селектованих представа – универзалност тема са којима се суочавамо у тренутку стварности. Добро је познато да је оно што је универзално – вечно и савремено. А савремено је оно што је добро. На овогодишњим Сусретима је својеврсни куриозитет да имамо две представе од истог аутора – Душана Ковачевића–што не умањује вредност селекције, напротив, доноси ексклузивитет.

Задњих неколико година Сусрети су постали важан

носилац форме, истраживања и повезивања позоришних покрета и естетика у региону; позитивни ефекти који су их јасно дефинисали. Фестивал је посебно препознатљив по јединственој атмосфери и способност да трансформише позориште у плодоносну платформу за дијалог између уметника различитих култура и публике фестивала. Постао је отворена средина за све уметнике и љубитеље позоришта у Региону.

Поборник сам принципа по коме програм одређеног позоришног фестивала мора да поседује одређени модел – концепт. Модел повлачи одговорност приређивача за утврђени одабир представа. Готово ниједан избор није недужан и сваком избору мора се приложити понека жртва, а највише што селектор може да учини јесте да жртви буде што мање и да ниједна не буде безразложна. Поред иссрпног и стручног обrazloženja свог селекторског умећа, указајући на овогодишњи репертоар нових представа у Региону, др. Алмир Башовић, селектор овогодишњих Сусрета је свом уметничком експозеу истакао основну премису водиљу у одабиру позоришних представа за ове Сусрете:

Како су представе у одабиру селектора одраз овогодишњег мота манифестације, Јаков Амицић, директор XXXII Сусрета позоришта/казалишта БиХ у Брчком нагласио је:

„Селектор овогодишњих сусрета је дао један лијепи мото овим сусретима то је „Театар у граду, град у театру” и то је слијед његове мисли о представама које би требале да буду у складу са тим мотом. И ове године смо у оквирима наших увјета успјели довести најбоље представе из БиХ и регије. Према пропозицијама Фестивала најмање требамо имати четири представе из БиХ. Овај пут имамо пет бх. представа и три из окружења...”

Како Сусрети имају за циљ што већу посебеност, програм приказује избор представа у смислу њиховог формата и карактера. Од представа у више класичном формату намењеном за затворени простор. Организатори фестивала имају непромењени циљ да представе приказују најважнија друштвена питања, у исто време дају посебну пажњу на покрете прављења инвентара и резимеа. Слично томе, већина представа се бави темама сећања, односно тријаде прошлости, садашњости и будућности; са само-рефлексијом, исповестима уметника о себи и свом раду.

Такође, треба уважити специфичност публике у Брчком, па је одабран спектар представа које нуде савремену, широку лепезу тема које се везују за феномен града се наметну мото *Град у театру, театар у граду*, као уметничка изражajности и принцип продукције савременог театра. Овим концептом се изражава поштовање богатства различитости, чиме се, надам се, задовољавају интересовања свих оних, па и најпробирљивијих, који прате и подржавају Сусрете.

Позоришни сусрети БиХ сваке године привуку квалитетна позоришта из земље и региона те изузетак нису ни ови 34. по реду па је са задовољством најавио да ће за брчанску публику ове године, као и претходне године, бити изведено у такмичарском делу ОСАМ представа.

Поред квалитетног извођења такмичарског програма планиран је и богат пратећи програм Сусрета. У складу са традицијом пре званичног отварања фе-

стивала публици се приређују бројнепозоришно-документарне изложбе. Уприличена су дружења с неколико звучних глумачких имена из БиХ и с простора бивше Југославије. У оквиру Сусрета предвиђено је и одигравање неколико дечјих представа у брчанским школама, као и промоција часописа „Ријечи“ из Брчког и „Живот“ из Сарајева. Сви догађаји из пратећега програма одржаваће се у фоајеу Дома културе и Градској галерији од 18 сати/часова.

Фестивал је такмичарског карактера и остварења такмичарског дела вреднују два жирија: тројчлани **Стручни жири Сусрета и Жири публике**. Представе ће на XXXIV Сусретима позоришта/казалишта 2017. оцењивати и прогласиће најбоље на крају Сусрета **Стручни жири у саставу:**

председница жирија, **Љиљана Благојевић**, драмска

уметница из Београда,

члан жирија, **Ања Шоваговић-Деспот**, драмска

уметница из Загреба и

члан Жирија, **Алмир Имширевић**, драмски писац из Сарајева.

Стручни жири је претходних Сусрета доносио праведне одлуке, убеђени смо да ће и ове године овај Жири наградити најбоље.

Представе ће оцењивати и Жири публике.

Оно што чини посебним и овогодишње Сусрете јесте штампање ПУБЛИКАЦИЈЕ која излази сваке вечери пред почетак представе информишући посетиоце о свим релевантним чињеницама које се односе на извођење представе. У редакцији Билтена окупљени сарадници показују изузетно професионално знање и стечено искуство. Публикација се издаје за време трајања Сусрета у осам бројева и дели се бесплатно учесницима, гостима и публици.

Ове године за похвалу је подухват Организатора и предлог Селектора да се у част награђених организује Концерт босанскохерцеговачког и светски признатог, свестраног музичара – ЕДИНА КАРАМАЗОВА. Његови узбудљиви виртуозни наступи са репертоаром који се креће од класике до модерне музике су побрали одличне критике у свету. Савршен техничар, изврстан тумач музике и изузетан концертни уметник.

Временом код нас су театарски фестивали почели да личе један на другог и зато је важно поставити **тачку разликовања**: Позоришно/казалишни сусрети су различити од других Фестивала јер без различитости нема уметности и људске слободе. Као ћаци филозофа из Страгире, Аристотела, следимо уверење да је дужност поезије (читај: позоришта) да слави врлину.

Публика ће на овогодишњим Сусретима гледати глумце који ће нам испричати приче, чуће речи аутора а од њихових комада неће остати само наслови, напротив, чуће се речи које су писци написали, храбри у свом времену, овом времену. А брчанска публика ће као и увек до сада, ценити труд организатора и у великом броју посетити представе учеснице Сусрета.

Важно је истаћи да су, у припреми Сусрета, међајмент, стручне и пратеће службе изузетно професионално и квалитетно обавиле свој део посла. Такав рад је створио пријатну и хармоничну атмосферу која се, сигуран сам, одражава и на саме Сусрете. Сви смо срећни!

Предраг НЕШОВИЋ

Goran Damjanac,
umjetnički direktor 34. Susreta pozorišta / kazališta Brčko distrikta

Brčko za vrijeme Susreta postaje mjesto teatarskog praznovanja

Razgovarala: Ivana Pirić

Damjanac je, kao rođeni Brčak, više godina prisutan na brčanskim Susretima, ali i na pozornici brčanskog Doma kulture. Njegovo profesionalno usmjerenje tragalo je za režijom. Danas vrijedi za jednog od boljih redatelja na našim prostorima.

Možete li nam približiti put početka svog rada do danas? Kako ste zapravo postali redatelj?

Sa pozorištem sam se, prvi put, sreo upravo u Domu kulture. Još kao dječak bio sam redovan gledalac Susreta i imao sam priliku da gledam velike glumce i velike predstave. Vrlo brzo se u meni javila potreba da i sam nešto pokušam, pa sam u sedmom razredu osnovne škole napisao, režirao i igrao ulogu u dramoletu koji je pobijedio na festivalu „Mladi graditelji“. Kasnije učestvujem u osnivanju par dilektantskih družina u Brčkom i Subotici gdje sam kao glumac-diletant „uskočio“ u nekoliko predstava i proveo nekoliko godina u subotičko-beogradsko-niškom KPGT-u Ljubiše Ristića. U Subotici, u Teatru Trema i KPGT-u sam imao prilike da posmatram kako nastaje predstava i kako rade iskreni pozorišni posvećenici. Kasnije sam upisao i diplomirao

Pozorišnu režiju u Banjaluci u Klasi prof. Svetozara Rapajića zahvaljujući profesoru Vladi Keroševiću uz čiju podršku sam izveo diplomsku predstavu „Hanibal podzemni“ Hrista Bojčeva u Teatru kabare Tuzla. Master studije sam završio u Skoplju u klasi prof. Slobodana Unkovskog. Trenutno sam zaposlen na Akademiji umjetnosti Univerziteta u Banjaluci.

Ove godine u okviru *Off programa* dolazite s predstavom „Kralj Ibi“, Alfreda Žarija, u produkciji Studentskog kazališta „Vlado Zeljković“ iz Banja Luke. Kažite nam malo više o tome, kako o predstavi, tako i o kazalištu.

Studentsko pozorište „Vlado Zeljković“ osnovano je u aprilu ove godine od strane Univerziteta u Banjaluci i funkcioniše u okviru Studentskog multimedijalnog centra, a meni je pripala čast da postanem prvi rukovodilac

susrete otvorio Gradonačelnik Brčkog
mr. sc. Siniša Milić

tog mladog pozorišta. Moja ideja je da to pozorište bude mjesto afirmacije mladim glumcima, režiserima, dramskim piscima itd. koji prave svoje prve korake u pozorištu, uz repertoar koji je prilagođen, prije svega, studentskoj populaciji. „Kralj Ibi“ je prva predstava našeg pozorišta u kojoj učestvuju osam studenata glume i dva studenta dramaturgije Akademije umjetnosti u Banjaluci. U pripremi su i nove predstave, za koje se nadam da će brčanska publika imati prilike da pogleda.

Što mislite o odabiru ovogodišnjih predstava selektora Almira Bašovića za brčanske Susrete?

Selektor svake sezone ima izbor u okviru produkcije predstava po tekstu južnoslovenskog autora. Ukoliko se desi da su pozorišta u određenoj sezoni bila ambiciozna po tom pitanju – i izbor za selektora će biti veći. Čini se da je ove godine selektor imao veliki zadatak da između 40 prijavljenih predstava izabere one najbolje. Mislim da je ovogodišnja selekcija vrlo dobro osmišljena i sa vrlo jasnim tematskim konceptom, a svakako nam je zadovoljstvo da na našem festivalu ponovo vidimo uvejk dragog gosta, profesora Bašovića.

Iz godine u godinu, Susreti su postali prepoznatljivi diljem Regiona, kako u natjecateljskom, tako i u off programu gdje se spektar programa proširio na seoske sredine. Posebno kada su u pitanju dječje predstave učenici rijetko imaju mogućnost pogledati predstavu?

„Susreti kazališta/pozorišta BiH“ su već odavno na pozorišnoj mapi Regiona i, uz sarajevski MESS, to je najznačajniji pozorišni festival u zemlji. Možda je i najveći kompliment našem festivalu činjenica da mnoga pozorišta u BiH i Regionu u svojim repertoarima ciljano planiraju predstave koje će konkurisati za takmičarski program Susreta. Prateći program festivala svojim kvalitetom u potpunosti prati takmičarski dio, prije svega svojom raznovrsnošću. Od promocija različitih izdanja pozorišne literature i same izdavačke djelatnosti koja je neobično važna u ovim oskudnim vremenima, preko susreta sa teatarskim bardovima Regiona, do predstava za djecu i omladinu. Posebno je, čini mi se, važan segment dovođenja dječijih predstava u seoske sredine jer je to najbolji način odgoja nove pozorišne publike, uzimajući u obzir da je dijete najbolji pozorišni gledalac i da je utisak koji sa sobom poneše iz pozorišta, u odnosu na odraslu osobu – jednostavno nemjerljiv.

Ovogodišnji je moto Susreta „Teatar u gradu, grad u teatru“. Koliko danas ima teatra u gradu i grada u teatru?

Iako je osnovna intencija selektora bila da tematski zaokruži probleme koje tretiraju predstave u ovogodišnjoj selekciji, mislim da ovogodišnji moto upravo pristaje Susretima i pristaje Brčkom jer bi ovakav naslov mogao biti dobar povod za razgovor o značaju ovog festivala u čije dane se naš grad pretvara u mjesto autentičnog teatarskog praznovanja, kao i o budućem formiraju profesionalne teatarske kuće u Brčkom.

ŽENA NOSI PORODICU NA LEĐIMA

Ejla Bavčić -Tarakčija, glumica

Razgovarala: Sanita Jerković Ibrahimović

U ovoj predstavi Ljubica Ostojić (autor) i Dino Mustafić (režija), nas vode u jednu sarajevsku porodicu. Vi igratesložan lik lik Emilije. oko koga se plete cijela priča. Kakav je Vaš pristup tom cijelom komadu i na koji način se on proteže kroz cijelu predstavu?

Moj lik je tačno ta jedna osovina, tačka na kojoj se sve lomi baš zato što je žena ta koja nosi cijelu porodicu na leđima. Zanimljivo je gledati iz perspektive sredovječne osobe. Nekako kad staneš, zapitaš se kako sve prođe i šta te zapravo još čeka. Da li te čeka ono što si već vido da je prošlo kod tvojih roditelja. U svakom slučaju je bilo vrlo zanimljivo i lijepo raditi ovu predstavu jer je to bio jedan istraživački rad.

U predstavi je historija grada, vremena jedne porodice ali i onoga gdje smo danas. Koliko to danas u predstavi korespondira sa onim što je bilo? Koliko je ono što danas živimo, ustvari, posljedica onoga što nam se dogodilo?

Naravno da jeste posljedica. Sve ono što je bilo utiče na ono što smo danas. Tako da je neminovan uticaj onoga što smo i kako preživjeli.

Da li je poetski tekst Ljubice Ostojić pogodan zaigranje?

Da, pogodan je što ste mogli vidjeti i sami večeras. Svi smo zajedno pleli priču. Saradivali su i glumci, i Dino i Ljubica. Svi smo je zajedno tkali i unosili živote u svoje likove.

Koliko ima Ejle u liku Emilije?

Ejle ima u svakoj mojoj ulozi. Vi ste prvo vi, ličnost, pa onda u datoј situaciji ono što igrate. Tako da nemoguće je ne biti Vas u bilo kojoj ulozi jer ste Vi baza.

U ovoj ulozi je više uloga. Igrate suprugu, kćerku, majku..

Pa i u životu svi mi igramo više uloga. Ulogu majke, žene, prijateljice, kćerke. Zato i jeste Emilija okosnica svega. Ona je ta koja je razapeta između svih njih u sredini. Međutim, čovjek tek tada shvati da se ne treba

previše davati. Ljubavi treba davati, ali ne treba se od života praviti teret. Treba pustiti neke stvari da idu kako idu. Jer mi ne možemo promijeniti neke stvari. A najčešće su majke te koje bi da kontrolišu sve, da utiču na sve što se desava. To je nemoguće.

U predstavi se kaže u jednom momentu da život opet može biti lijep. Da li je to poruka ove predstave?

Poruka ima više i mislim da je najljepše da svako za sebe izvuče poruku koja mu najviše odgovara. Mislim da je to i u životu najpoštenije. Uzmi ono što ti se sviđa.

Predstavu ste igrali u Sarajevu, Zenici, Podgorici, evo sad i u Brčkom.

Predstava je vrlo mlada i odigrali smo je sedam–osam puta. Reakcije su bile odlične i u Podgorici i Zenici, kao i ovdje večeras. Međutim, u Sarajevu ju je vrlo posebno igrati. Čini mi se da svaki puta kada je igramo u Sarajevu kao da pjevamo uspavanku.

УПОТРЕБИТЕ СВАКИ ДАН ЗА НЕШТО ЛЕПО

Играте улогу жене која живи, али не зна зашто живи ни гдје живи?

Ја сам разумела да је Госпођа Мама зауставила време, има селективно памћење. Она зна ко је и ко су сви учесници, али им даје нека својства која њој одговарају да би јој било лагодније живети. Зна да су јој то унуке, али их је зауставила у оном времену када је било другачије, за њу лепше. Зна да јој је то кћерка, али је то кћерка из оног времена када је била мала и када им је било лепо, и колико год је могуће она ће то задржати. Значи, она се не губи, она их распознаје, али и смешта у ситуације када је њој било добро.

Она је замрзнула вријеме?

Не меша она време, она га чак и мења ако ју је нека спољна асоцијација подстакне на то. Оно што је страшно је што сам то могућа ја.

Ипак, од свих, Ваш лик изгледа најсрећније?

Да, управо тако изгледа јер је Госпођа Мама успјела да заустави време и да га интерпретира како њој одговара а не какво је оно стварно.

Публика је уживала и док сте пјевали, да ли приватно за своју душу пјевате?

Ма не, ја сам totalни антислушиста! (смијех). Ја сам чиста штреберка и ово сам вежбала да извршим сценски задатак.

Kaća Dorić, глумица

Драго ми је да сте приметили да сам то урадила коректно.

Одлично сте се уклопили у млади амсамбл. Имали су среће да од вас стичу права искуства.

Ма не, ја имам среће што сам играла са њима! Зашто? Природна појава је да вас поштују ако сте старији, то је васпитање. Оно што сам ја радећи са њима осјетила да ме они воле, да ме на улици они зову - бако. То ми страшно значи. Значи ја за њих нисам госпођа Каћа, нити глумица, већ сам за њих једноставно бака. Дивна је околност да играм са овим младим људима, јер ово је улога која могуће личи на мене, што је тешко себи признати. Зато кажем да сам ја имала среће да су они ту јер су ми помогли да мало заборавим себе.

Да ли је било тешко постати Госпођа Мама?

Тешко, утолико што сам то могућа ја. Увек сам била сигурнија када су улоге које сам тумачила биле далеко од мене. Опнда сам слободна и могла сам да радим шта хоћу, а овде је све другачије: ово сам већ можда сутра ја, можда чак јуче. Тешко је признати себи да си то можда ти, и зато сам се увек много боље осећала у улогама које су далеко од мене. То ме стално подсећа да треба употребити сваки дан за нешто лепо: немој да те ружно удара, не дај се. Ја у свакој представи дајем све од себе, и не штедим се никада за неку другу, будућу улогу. Једноставно ако свом сценском задатку приступите другачије од тога велика је могућност да то не урадите добро, а то публика и те како осети.

Сјећате ли се своје прве улоге на позоришним даскама?

Како да не! То је била Офелија у Хамлету. То се никада не заборавља. Све је почело у Народном позоришту у Сарајеву давне сезоне 1959 - 60, и ту сам у одсуству и пензионисана

Вечерас је у оквиру Сусрета отворена документар на изложба посвећена Сафету Пашалићу. Дуго сте га познавали и играли са њиме?

Позвали су ме да говорим за неколико дана на промоцији књиге о Сафету, али не као партнери, јер то се зна и то је забележено, већ о Сафету као господину глумцу, као човеку који је увек био у оделу са шеширом, који је увек своје колегинице поздрављао скидајући шешир. Тога више нема, и због тога је важно рећи да су постојали такви људи.

Neuvijena priča o Sarajavu gdje se pronalazi svako koga je napao rat

Suvad Alagić

Ovogodišnje XXXIV regionalne Surete BH pozorišta/kazališta u Brčom, u takmičarskom dijelu festivala, otvorila je predstava „Sve se nekako preživi osim smrti“ Narodnog pozorišta Sarajevo. Dojmljiv, neposredan, sugestivan i emocionalno-komunikacijski univerzaliziran tekst uradila je Ljubica Ostojić, a čvrstu, kompaktnu i uvjerljivu režiju potpisuje

U epicentru radnje predstave je Sarajevo u pozadini jedne disperzirane sarajevske porodice koja živi svoj život koja ima svoje gubitke, probleme, prisutnosti i odsutnosti, vijek trajanja, i dok jedni dolaze drugi odlaze, iako je tekst ponekad išao više i širinu nego u dubinu zbijanja, radnja predstave je držana u ritmu tokom cijelog igranja na sceni. I sam Mustafić se slaže da ovo

Dino Mustafić. Nakon predsatve je upriličen Okrugli sto, kojeg moderira Dževdet Tuzlić, a u diskusiji učešće su uzeli glumci iz predstave, prisutna publika i teatarski djelatnici.

Predstava „Sve se nekako preživi osim smrti“, govori o Sarajevu, i njegovom otvorenom, neuvijenom, ponekad ironično-tragičnom pogledu na sebe, uz jasnu poruku o potrebi neke nove, bolje i sretnije budućnosti, a reditelj Mustafić je govoreći o predstavi, kazao da predstava ljubav prema glavnom gradu Bosne i Hercegovine izražava upravo na taj način, „prepoznatljivim duhom“, porugom, štosom i negacijom. Opšti je dojam da je publika u Brčkom ipak, predstavu primila toplo, neposredno i sa neskrivenom empatijom.

priča o „osjećanju Sarajeva danas“. Predstava otvara niz političkih, socijalnih i egzistencijalnih problema na univerzalan način.

Dr. Almir Bašović, selector: „Mislim da smo svjesni da živimo u nekom vremenu krize i uvijek je u tom vremenu umjetnost, zapravo, postavljala pitanja o svom mjestu u društvu, u kulturi. Pozorište je, pogotovo u takvim epohama, okrenuto samo sebi jer ne postoji neki konsenzus vanjske stvarnosti, istine, ljepote, i svih onih vrijednosti koje jedno društvo čine društvom. I zato sam se odlučio da moto Sureta u Brčkom bude „Grad u teatru, teatar u gradu“, jer je od svojih početaka pozorište neodovojivo od fenomena grada. To su u oba slučaja ambijenti koji žive od razgovora, dijaloga, susreta, različitih pogleda, različitih mogućnosti. Što se tiče ove

predstave mislim da se ona jako lijepo uklapa u ovaj okvir, u ovaj moto, jer je to, zapravo, jedna poetska drama koja govori o Sarajevu, o njegovoj prošlosti, sadašnjosti i budućnosti..."

Kaća Dorić, koja u predstavi glumi lik Mame: "Mislim da je i ovde polazište od glumca. Pa sve onda ide dalje, jastuk, i sva ta druga sredstva scene, tako da je bilo lepo i da je bilo uživanje raditi sa ovom ekipom predstave „Sve se nekako preživi osim smrti“, sa Dinom i sa svim tim što je pred nas bilo stavljeno, sve to sa čim je trebalo raditi. U suštini, ipak je prvo glumac, pa sve onda. I to je, nekako dio našeg posla, uživanje raditi na ovoj predstavi".

Mirjana Đapo, književnica i profesorica srpskog jezika: "Tekst Ostojićke je dobar. Mislim da je malo nezahvalan, na svim mestima, za dramsko izvođenje, zato što je imao neku svoju širinu. Možda je ona, kažem to iskreno, možda previše mesa zahvatila. Ja bih više volela da se išlo u dubinu nego u širinu, jer je ovde dosta tema pokrenuto, i to vrlo značajnih tema sa snažnom simbolikom, a sve je to neverovatno aktuelno..."

Ratko Orozović, reditelj, pisac i kritičar: "Ova predstava Mustafića je bila dosta teška. Ja ga malo drukčije vidim u odnosu na njegove ranije predstave, jer sam dosta i pisao o tim predstavama. Mislim da je ovo, koliko drama, po meni, i monodrama svakog lika posebno, jer ta njihova iskakanja u jednom trenutku, to su i mali monodramski tekstovi, koje su govorili sa dosta sadržaja, sa dosta poruke. Kao rođeni Sarajlija ja sam

prepoznao da je to to, slika tog Sarajeva koga ja volim i u njemu sam preživio rat, a najbolja moja režija je to što sam ostao živ u Sarajevu..."

Nikola Šimić Tonin, književnik, kritičar i novinar: "Iskreno me predstava iznenadila do kraja; i modernošću i toliko je dala asocijaciju koje sam ja doživio kao jedne krhotine, krhotine za koje, jednostavno, pomisliš da će sve to otici, neće se skupiti u jednu priču. Poanta na kraju je jedan lik od svih likova koji ostaje pamtljiv, ostaje bolan, ostaje težak - pamti se Sarajevo. Ovo je po meni (pratim rad kazališta, pozorišta, bio sam svugdje) najljepša istina da je jedan grad postao neupitni lik. Svi drugi glumci su toliko toga dali, duše najviše da taj grad progovori. I dojma sam, sasvim suprotno o rečenom tekstu, da je ovaj autor imao izuzetno težak posao stvarajući ovaj tekst..."

Emina Muftić

IDENTIFIKACIJA PUBLIKE SA TEATROM I "SVE SE NEKAKO PREŽIVI, OSIM SMRTI"

Piše: Srdjan Vukadinović

Postoje u životu stanja koja se u realnosti ne mogu ostvariti na način kakvi su prohtjevi. Obično su takve situacije povezane sa kvalitetom života i načinom njegovog zadovoljenja. Lamentiranje nad nezadovoljavajućim životnim statusom često onoga ko je sklon tome vraća u stanje prošlosti. Podsjećanje kako je nekad bilo bolje je priča koja se više od dvije i po decenije provlači kroz javni i umjetnički prostor južnoslovenskog društva. I ne samo da se provlači nego sve više dobija obilježja idolopoklonstva prema nekom vremenu i prema nekom društvu za koje se, tek pošto je urušeno, uviđa da je «bilo bolje». Kada su pojedinci i čitave grupe poslužili u razdoblju destrukcije novog, poželjnog društva kao topovsko meso za ostvarivanje mračnih i retrogradnih kleronacionalističkih ciljeva upravo je kvalitet života kritikovan kao stanje koje je nezadovoljavajuće.

Budući da se u vremenu opšteg srozavanja kvaliteta života može samo lamentirati o tome šta je bolji život i žal za nečim što je bilo, tako nešto se može jedino utoliti humorom i dosjetkom na sopstveni račun. Na račun svoga neznanja ili neinformisanosti ili zablude koje su sve zajedno uvelo društvo u opštu destrukciju koja se dominantno odražava na boljšak života.

Takvi društveni fenomeni su bili polazna tačka reditelju Dini Mustafiću da na tekst Ljubice Ostojić vrši scensko propitivanje trajnosti ljudskih nedostatnosti u predstavi „Sve se nekako proživi osim smrti“ u produkciji sarajevskog Narodnog pozorišta. A kako drugačije to uraditi nego kroz nekoliko scenskih priča koje, makar za trenutak, podsjetite na dane boljeg života. U predstavi sarajevskog Narodnog pozorišta „Sve se nekako preživi, osim smrti“ frustriranost jedne porodice nemogućnošću da udovolji prohtjevima za boljim kvalitetom života se

prevazilazi ili nadilazi specifičnim gegom ili štosem prepoznatljivim za jedan grad koji je bio veliki stradalnik u destrukcijskim vremenima. Na jednoj strani boljšak života jedne porodice kroz sukob i nerazumijevanje više generacija, a na drugoj grad Sarajevo kroz suprostavljenost zdravog duha oličenog u specifičnom humoru na svoj način i na svoj račun. Priča ova predstava dvije paralelne storije u prošlosti i u sadašnjosti. Obje imaju čvrstu i konzistentnu strukturu. Kako se živjelo nekada i danas, kako se grad doživljavao nekada i danas. Na isti način kao što unutar jedne porodice jedni dolaze, a drugi odlaze što voljno, a što nevoljno, tako se mijenja i grad. Jedni odlaze, a pogotovo pod pritiskom nerazumijevanja i nemogućnosti komuniciranja sa nekim novo pridošlim stanovnicima i njihovim navikama koji dolaze u grad.

I kao što porodica ima svoje gubitke, bilo u materijalnom, bilo u biološkom smislu, tako i grad ima svoje gubitke u obje dimenzije gubitništva. Vijek trajanja i dobrog života jedne porodice je limitiran mnogim dešavanjima. Isto tako je određen i vijek dobrog trajanja i suživota u jednom gradu sličnim događanjima.

Sva ta zbivanja i emotivne radnje u žalu za prošlošću stvaraju izvanrednu identifikaciju pozorišnog gledaoca sa likovima i zbivanjima u predstavi o svim teškoćama koje se, osim smrti, sve nekako prežive. Kako neurotične tačke i dešavanja unutar porodice, kao i sve suprotstavljenosti ne mogu dovesti i ne dovode do raspada porodice u postojećem i funkcionalnom smislu, tako i sve nedaće i dekonstruktivni momenti ne dovode i ne mogu dovesti do raspada i nestanka jednog grada. Ključne emotivne tačke su, a očito je da sarajevska predstava igra malo više na emociji su u rediteljskoj vizuri, perfektno skenirane. Oko njih se prelama struktura dramskih zbivanja i interaktivnost sa publikom.

U komadu kojim se sarajevski teatar predstavio na XXXIV Susretima pozorišta / kazališta u Brčkom reditelj Dino Mustafić je video priču o Sarajevu o kojem se govori kroz priču jedne strukture, one porodične. Ujedno to je i priča o osjećanju Sarajeva danas. Iz tih razloga ova predstava pokreće razne probleme. Prije svega, to su transgeneracijski problemi i to od onih koji se pripremaju za odlazak iz jednog grada i iz jednog realiteta do onih mladih koji tek stupaju na životnu i profesionalnu pozornicu. Predstava otvara cijeli niz političkih, socijalnih, egzistencijalnih problema, ali na jedan univerzalan način onako kako su se i svi gradovi promijenili nakon velikih nesreća i kataklizmi.

Malo je sredina u kojima se ljubav, kompliment

i ushićenje prema sopstvenom gradu izražavaju sa porugom, štosom i negacijom. Jer, u suprotnom bi sve bilo pleonazam i kič. Zbog toga ni protagonisti predstave nisu napuštali taj prepoznatljivi duh.

Predstava „Sve se nekako preživi, osim smrti“ je kroz životnu priču sjajno veže jednu emociju prošlosti ratnog perioda i Sarajeva danas, ali isto tako snažno upućuje prema onome što je to budućnost Grada. Reflektuje sarajevska predstava južnoslovensku stvarnost. Pozorište

je to koje ima mnogo razloga da postoji. Pozorište koje se tiče bilo koga i koje u sebi ima i humornu i ironijsku, a u isto vrijeme i dramsku i tužnu notu. Iz tih razloga je ova predstava duboko intimna. Ličan je to odnos prema gradu u kome se živi i u kome se ima i puno ljubavi, razumijevanja, ali u isto vrijeme i pravo na gorčinu, na jed i na nezadovoljstvo. Odnos prema sredinama u kojima se živi nikada ne smije biti crno-bijeli. U takvom emotivnom rasponu se i kreće ova predstava. Važno je iz sarajevske predstave shvatiti da pozorište mora biti kritičko ogledalo stvarnosti i društva, i da se možete kritikovati samo neko ko se voli.

Za sve glumačke protagoniste angažman u predstavi bio je težak i izazovan zadatak, ali i posebno emotivan, jer su kroz njega ispričali priču o svom gradu.

Takođe predstava „Sve se nekako preživi, osim smrti“ predstavlja svojevrsni dokumentarni materijal koji prepoznaje slabe strane društva. Nasuprot tome i takvom dokumentarizmu jedino može stajati „prepoznatljivi duh“ jednog ambijenta koji je najbolje oružje da se sve to prevaziđe, i predstava u svojoj suštini ima futurističku viziju sa nadom da sve ono što je prošlo treba preživjeti i preživjelo se, a ono što dolazi treba živjeti punim plućima. Sarajevska predstava predstavlja scensku metaforu o savremenom životu čije je osnovno postignuće oslojeno na kolektivni glumački angažman. Kroz predstavu i njen prepoznati teatarski znak je stalno prisutan kritički dijalog sa stvarnošću. U pomenutom dijalogu se identificuju posjetilac i predstava, odnosno gledalište i teatar.

Посвета Граду

Пише: Наташа Гвозденовић

Игра читавог ансамбла је добро усклађена, филигранска. Попут партитуре која држи вашу пажњу све време водећи вас кроз причу о једној сарајевској породици данас. Читав комад, а нарочито игра је посвета Граду, јер главни јунак ове приповести јесте, пре свега, Сарајево. Каћа Дорић која прецизно игра Госпођу Маму - дementну и живописну госпођу, најстаријег члана бројне породице рекла је, након представе, да није било лако креирати улогу, јер јој је била јако близу. Читав је ансамбл својом игру управо налазио праву меру близкости у игри која је причу на сцени отварала попут цвета.

Комад Љубице Остојић је настао 2011-те године у центру је историја једне породице, наравно иза које стоји прича о граду, прича о идентитету. Језик је врло поетичан, али врло јасан у правој мери савремен и древан. Он по речима ауторке драме бива врло слободно преведен на адеквантан сценски језик. Садржи и документарни материјал, стихове Шимборске и Сидрана. У својој основи он успева у оном што кани - да нам приповеда, да говори о оном што је било, што је сада и што ће бити. Да говори о способности живота, да ипак, има један континуум.

Режија Дине Мустафића је јасна, течна, прецизна у спајању времена - савременог тренутка и оног дrevног, готово фатумског. Он сцену отвара тако што глумци стоје на рампи и певају песму о Сарајеву коју је конпоновао Дамир Имамовић. На својим стомацима они држе црвене јастуке. Јастук је симбол маште. Маште сваке врсте, а машта је свакако ризница, дар. Град који има богату ризницу маште у њој налази снагу за обнову.

Сценографија Мирне Лер уводи нас у простор једног дневног боравка познатог, пријатног. Породична сцена која је ту да се приповест пред публиком отвари тачно, близко свима.

Костим Лејле Хоџић је савремен, сведен ту је да игри да крила.

Таква је и музика Дамира Имамовића која заправо даје оквир приповести.

Представа „Све се некако прживи осим смрти“ филигранска је посвета граду која има моћ да гледаоцу преда приповест коју затим сам након свега разотава. Попут откривање тајне. Успети у томе је несумњиво дар.

HOMMAGE SARAJEVU

Piše: Nikola Šimić Tonin

Festival je 16. studenog otvorila predstava "Sve se nekako preživi, osim smrti", redatelja Dine Mustafića, u izvedbi Narodnog pozorišta Sarajevo. Selektor ovogodišnjih susreta Almir Bašović u Izvještaju selektora, između ostalog, naveo je: "Sve se nekako preživi, osim smrti" jeste jedna vrsta hommaga gradu Sarajevu. Porodica kao egzistencijalni osnov u ovoj se predstavi tretira upravo preko različitih vremenskih perspektiva likova koje se upisuju u sliku grada, a dramska napetost se suptilno gradi na odnosu među generacijama, ali i na odnosu 'Sarajevo nekada – Sarajevo sada'".

Rasute krhotine života kupe se u jednu sliku – Sarajevo, i pamti se jedan jedini lik predstave, pamti se Sarajevo – glavni lik predstave. Glumci ne glume, glumci daju

Isključen u svijet knjiga. Život na dozama sapunica. Zahvaćena valom iseljavanja. Razočarani branitelj. Pravednica... samo su neki od likova s kojima se i sami možemo poistovjetiti.

U kovitlaku života likovi su lišće zahvaćeno tim kovitlacem, nadopunjene crnilo slike kapljje vode, od suza satkano Sarajevo, kao odnekuda da čujemo Crnjanskog: „Kada bi suze imale moć koju novac ima!“ Kava – nadsimbol Bosne. Fildžan kafe. Melem na životnu ranu. Liječenje riječima. Seanse proricanja sudbine gledanjem u fildžan.

Crni se oblaci nadnijeli nad sve filidžane – Rat. Nestalo komšija. Kafenisanja. Nestalo Bosne kakvu znamo.

Avlje prijeteći gledaju jedna na drugu. Ne bliže ih ni

govor, dušu glavnom liku – Sarajevu. Govore njegovu tugu, stradanja, radosti, bezizlaze, patnje, zapitanosti, tragedije... ekavica daje potpunost donesene slike. Upotpunjuje je.

Suvremena predstava, vrvi vizualnim i glazbenim efektima, aktualna i dnevna, sarkastična i bolna, tragikomična... a neupitno bosanska, s onim neupitnim bosanskim humorom, crnim humorom da crni biti ne može, na momente se doima poemom, angažiranom poezijom, poezija se pretvara u dramski tekst i obratno.

Behar izgorjelog papira izgorjele Vjećnice.

Bijes unutarnjeg gorenja. Akumulirani bijes. Bezizlaz. U djelu se kroji djelo, sublimira se priča, glumačkom uvjerljivošću na momente se doima kako glumci glume sami sebe unoše u tu priču svoje životne priče.

mirisi kava. Zašutjelo se. U Bosni više ni golubovi ne znaju letjeti. Prostori bez doma – prostori bez domovine. Konac koji kida život. Gubljenjem komšiluka pogubila se Bosna. U kući u kojoj i zidovi smrde. Snijeg TV ekrana. Izgubila se slika.

Sjebano Sarajevo – Sjebana Bosna! Upališ Dnevnik, da umreš od tuge... Grad razvaljenih biografija...

Pitanje tko je ovdje živ, kako izaći iz tog nečega, a i da izadeš gdje bi? TV kamere su otišle na druga ratišta. S klasom u Zubima leševi zijevaju u oblake. Zrakoplovni zvuk odlaska, realnost ovih prostora. Da ne izadu van, izašli bi na ulice.

Negdje iz prikrajka prikradaju se Šantićevi stihovi: *Ostajte ovdje...*

KRITIČKO ČITANJE RAZLIČITIH DRAMSKIH POETIKA

Srdjan Vukadinović
Jakov Amidžić

Sedamnaeste godine trećeg milenijuma četiri su značajna jubileja stvaralaca i dramskih protagonisti koji su svojim bićem utemeljeni u areal južnoslovenskog kazališta. U godini kada se organizuju XXXIV Susreti pozorišta / kazališta u Brčkom je 110, odnosno 30 godina glumca, reditelja i dramskog (ko) autora Safeta Pašalića (1907 – 1987), zatim vijek Mehmedalije Maka Dizdara (1917 - 1971) pjesnika čije su poeme adaptirane na kazališnim bosanskohercegovačkim scnama, pa 85, odnosno 20 godina Alije Isakovića (1932 – 1997), i na koncu pola vijeka odsmrti Vladana Desnice (1905 – 1967).

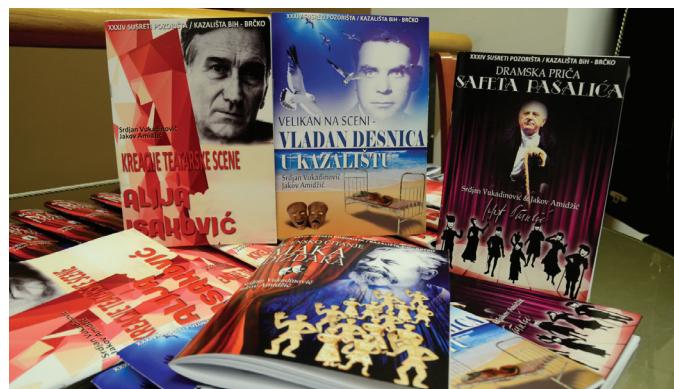
Citavim svojim bićem **Safet Pašalić** je pripadao teatru. Bio je i producent, i glumac, i reditelj, i (ko)autor, i adaptator dramskih djela. Pored kazališta angažman Safeta Pašalića je bio vidan i u drugim granama scenskih umjetnosti. Tako je igrao u velikom broju radio drama, a bio je angažovan i u televizijskim dramskim i filmskim ostvarenjima.

U glumačkom angažmanu Safet Pašalić je pored toga što je igrao na scenama putujućih pozorišnih družina koje su gostovale u Brčkom te bio član mnogih profesionalnih teataara, kao što su: Narodno pozorište Vardarske banovine "Kralj Aleksandar I" u Skoplju, Narodno pozorište Zetske banovine na Cetinju, Narodno pozorište Vrbaske banovine Banja Luka, kao i Narodno pozorište Dunavske banovine u Novom Sadu. Poslije toga dolaze angažmani i rad u sarajevskom Narodnom pozorištu, te Malom pozorištu, odnosno Kamernom teatru 55 u Sarajevu i Narodnom pozorištu u Mostaru.

Producentski angažman Safeta Pašalića veže se za njegovo djelovanje u Oblasnom Narodnom pozorištu u

Mostaru, čiji je i jedan od osnivača. Uz posao producenta u mostarskom teatru Safet Pašalić potpisuje i režije šest komada ("Narodni poslanik", "Noć u Globokom, odrpanci", "U agoniji", "Tuđe dijete", "Vatra i pepeo" i "Zona Zamfirova").

Autorstvo dramskih tekstova Safeta Pašalića je, zapravo, koautorstvo sa Miodragom Žalicom. Zajedno su napisali tri dramska teksta, i to: „Rt prema mjesecini”, koji je svoju premijeru imao 8. maja / svibnja 1958. godine u sarajevskom Narodnom pozorištu, zatim „Glumci i rode” premijerno izvedene u NP Zenica i NP Mostar i „Sviće ugašeni dan” koje je u sezoni 1962/1963. godine premijerno izvedeno na scenama tri teatra (sarajevsko

Narodno pozorište, Narodno pozorište Bosanske krajine Banja Luka i Pozorište Prijedor).

Zajedno sa Miodragom Žalicom Safet Pašalić je uradio i adaptaciju za predstave "Bihorci" nastalu po tekstu Ćamila Sijarića, a premijerno izvedenu u produkciji sarajevskog Narodnog pozorišta. Takođe, autor je i libreta za balet "Grozđani kikot" rađenog po romanu Hamze Hume.

U svojoj mnogostrukoj kazališnoj aktivnosti, ipak, Safet Pašalić je najupečatljiviji utisak ostavio kao glumac. Počeo je u putujućim pozorišnim družinama koje su posjećivale Brčko (Povlašteno pozorište Miše Miloševića, povlašteno pozorište za Savsku banovinu), da bi nastavio u prestižnim banovinskim pozorištima koja su u razdoblju između 1930. i 1940-te godine u južnoslovenskom teatarskom sistemu predstavljala hijerarhijski drugi produkcijski nivo, poslije nacionalnih teatara, da bi nastavio u narodnim pozorištima koja su djelovala nakon 1945. godine.

Pored velikog broja gostovanja van matičnih scena, sa teatrima čiji je bio stalni član, Safet Pašalić je igrao i na mnogim festivalskim pozornicama. Sve ih je teško pomenuti, ali ono što je bitno, kada su u pitanju

Susreti kazališta / pozorišta u Brčkom, važno je da je on učestvovao na ovom Festivalu dva puta, i to: 1974. godine sa komadom "Kuća oplakana" Rodoljuba Čolakovića i, naredne, 1975. godine sa predstavom "Zvono za našeg profesora".

Komunikacija Safeta Pašalića sa radio slušaocima, kao i ljubiteljima filma i televizijskim gledaocima doprinijela je da se ovaj stvaralač u svojoj mnogostrukosti ostvari kroz scensku cjelinu onoga što čini ili bi trebalo da predstavlja angažman jednog glumca koji pljeni svojom radoznašošću i željom za novim i novim spoznajama kako umjetničkim, tako i širim društveno konotativnim.

Kreativna poetika mnoštva scenskih iskaza i angažman Safeta Pašalića determinišu sadržaji kroz jedanaest putujućih pozorišnih trupa, odnosno banovinskih, odnosno narodnih pozorišta na području, gotovo, cjelokupnog južnoslovenskog areala. Takođe, njih određuju i 53 godine aktivnog angažmana na različitim scenama i 50 premijernih izvedbi u putujućim pozorišnim družinama, odnosno 213 premijera u institucionalnim teatrima južnoslovenskog teatarskog sistema. Dopunjaju ih i Pašalićevi sadržaji radija, filma i televizije.

Scenska poetika Safeta Pašalića u svojoj cjelovitosti je uvijek bila obilježena pronalaznjem i tumačenjem pravih riječi i gesti, kao i težnji za postizanjem onog sadržanog i kreativnog u uskom tekstualnom okviru, a širokom prostoru scenskog djelovanja i ispoljavanja.

Iako po osnovnoj vokaciji poeta **Mak Dizzdar** je određeno mjesto imao i na kazališnim bosanskohercegovačkim scenama. Njegova poetska riječ je pretočena u scenski jezik na pozornicama sarajevskog i mostarskog Narodnog pozorišta, zatim zeničkog Bosanskog narodnog pozorišta, kao i na pozornicama dva sarajevska teatra (Kamerni teatar 55 i SARTR), kao i Mostarskog teatra mladih. Počelo je to davne 1971. godine kada je njegova najpoznatija poetska kreacija "Kameni spavač" izvedena kao scensko prikazanje na pozornici sarajevske Kuće na Obali.

Poslije izvedbe u najvećem bosanskohercegovačkom pozorištu slijedile su dalje izvedbe rađene po djelu Maka Dizzdara u: Narodnom pozorištu Mostar ("Ase"), Kamernom teatru 55 ("Krinovi"), i BNP Zenica ("Kameni spavač"). Najviše je Dizzdarova poezija scenski upriličena na sceni SARTR-a dva puta ("Od kamen" i "Modrorječe") i Mostarskom teatru mladih, tri puta ("Snoviđenja Kosarina", "Zapis o zemljji" i "Poruka").

Scenski priredivači poezije Maka Dizzdara dovode njegovu pisanu riječ u istovremeno intuitivne i pažljivo kazane i mišljenje realacije sa kazališnim doživljavaocem što formira njeno trajanje u jednoj formi iskaza koja je živa i specifična, a koja se ne miri sa zatečenošću stanja u umjetnosti i društvu.

Jedan od najznačajnijih savremenih bosanskohercegovačkih dramskih stvaralača, **Alija Isaković**, nije poslije 2002. godine, odnosno godine kada je obilježavana njegova sedamdestegodišnjica rođenja, nigde igran na BH sceni, osim jednom u NP Tuzla (predstava "To"). Scenska tišina je prekrila i inscenacije

ovog autora. Pored komada "To", na scenama narodnih pozorišta u Mostaru, Zenici, Tuzli i Sarajevu, kao i Kamernog teatra 55 postavljeni su komadi: "Alija Alijagić", "Dodir", "Generalijum" i "Hasanaginica". Igrana su tri puta djela Alije Isakovića i na Susretima pozorišta / kazališta u Brčkom. Još 1982. godine igрана je predstava "Hasanaginica" u produkciji mostarskog Narodnog pozorišta. Potom, 1984. godine, predstava "To" u produkciji sarajevskog Kamernog teatra 55. Poseban utisak na Susretima pozorišta je ostavila predstava pod istim naslovom i rađena od strane istog producenta 2003. godine.

I zadnji u kvartetu autora koji su predstavljeni na XXXIV Susretima pozorišta / kazališta u Brčkom je **Vladan Desnica**. Iako je ovaj autor po svojoj osnovnoj vokaciji romanopisac, novelist i pjesnik ipak je za scenski prostor značajan kao autor dramatizovanog romana "Proljeća Ivana Galeba" te drame "Ljestve Jakovljeve". Dramatizacija "Proljeća Ivana Galeba" igrana je 1990. godine u produkciji tadašnjeg zeničkog Narodnog pozorišta i u režiji Branka Brezovca, kao jedina predstava izvedena u BH institucionalnim kazalištima kada je u pitanju Vladan Desnica. Predstava "Ljestve Jakovljeve", u produkciji jugoslovenskog dramskog pozorišta iz Beograda, premijerno je izvedena u sezoni 1960/1961., a monodrama "Desnica: igra proljeća i smrti" po motivima romana "Proljeća Ivana Galeba" u produkciji zadarskog "Teatra Verdi", nastala u sezoni 2006/2007. Prva je izvedena na MESSU, a druga na XV TKT-festu u Tuzli.

Inače roman "Proljeća Ivana Galeba" tretira jednu konstantnu borbu između života i smrti na javi. Poseban dojam u dramatizaciji predstavlja pokazana želja za životom koja je upitna u ličnom propitivanju samog Vladana Desnice. To je, zapravo, jedno introspektivno putovanje unutar sebe, odnosno unutar autora samog, kako ga on na početku i naziva - "irealni dnevnik". Scenske insenacije komada Vladana Desnice su, zapravo, pokušaj da se progovori o smutnjama, o dilemama, o egzistencijalnim pitanjima čovjeka i pojedinca u savremenim okolnostima.

I ovih malo pokazanih izvedbi po djelima Vladana Desnice na profesionalnim bosanskohercegovačkim kazališnim scenama pokazali su jedan veoma uspješan umjetnički i društveni proizvod koji afirmiše djelo ovog autora. Scenske izvedbe daju jedan novi izgled i jedno novo ruho djelu Vladana Desnice.

Poetika četiri kazališna autora (Pašalića, Dizzdara, Isakovića i Desnice,) koji u godini održavanja XXXIV Susreta pozorišta / kazališta u Brčkom obilježavaju različite jubileje, je prepoznatljiva i samorodna. Izuzetno zanimljivi rukopisi sve četvorice autora neće promaći onome ko gleda iz zainteresovane i vrijednosne perspektive. Neće promaći ni koncepcijski zaokreti, kao i iskoraci kojima sva četvorica iznova preispituju stanje i odnose, relacije i postojanje. Sve to ima svoju nadogradnju u novim i novim umrežavanjima između sve četvorice dramskih djelatnika protkanim polemičkim i intrigantnim pitanjima.

IVO JE NAŠA SLIKA SARAJEVA

Izudin Bajrović, glumac

Razgovarala: Danijela Regoje

Predstava „Sve se nekako preživi osim smrti“ otvara niz političkih, socijalnih i egzistencijalnih problema na univerzalan način, ali prije svega govori o Sarajevu i na neki način je omaž tom gradu... Jeste li je vi tako doživjeli?

Pa ne bih rekao da je to omaž Sarajevu, već bih prije rekao da je to neki naš stav prema Sarajevu, naše viđenje ili naša slika Sarajeva. Omaž nosi nešto romantično u sebi i nešto što se tiče prošlosti... Mi ovdje pokušavamo da prikažemo ovaj sadašnji trenutak u Sarajevu iz perspektive raznih ljudi. Pošto je u pitanju porodica, dakle, od one najstarije generacije, koja je na odlasku, do one najmlađe, koja je, opet, na neki način, na odlasku, ali odlasku druge vrste, jer ona želi otići iz Sarajeva, odnosno, iz države. Ali imamo mi u predstavi i one koji su joj jako privrženi i žele ostati i njima se jednostavno svidiš sve to što je oko njih. Dakle, nije ono „sto ljudi - sto čudi“, nego šest ljudi i njihovih šest čudi ili sedam ljudi - sedam čudi. Bez romantizacije ikakve pokušavamo dati svoju sliku Sarajeva. Taj tekst jeste napisala gospoda Ljubica Ostojić, ali on se praktično stvarao sve do premijere. Tako da se on jako puno izmijenio od prve probe pa do premijere i kako puno svoga ličnog smo svi pojedinačno unijeli u taj tekst i stvarno je nešto što se i nas individualno, ovakvih kakvi jesmo, a ne samo kao likovi, tiče i što želimo da kažemo o gradu. Željeli smo da to ne bude neka lokalna slika, jer nas ta priča ne interesuje u smislu lokalnog. To je slika stanja društva, bar svuda ovuda oko nas, jer ono što se dešava u Sarajevu pretpostavljam da se puno ne razlikuje od onog što se dešava u Zagrebu, Beogradu, Podgorici, Skoplju, Ljubljani.

Rekli ste da ste puno toga ličnog unijeli u ovu predstavu, da su glumci neka svoja iskustva inkorporirali u nju. Šta ste Vi svog ličnog dali profesoru Eminu kojeg igrate?

Pa to je čovjek koji je našao način da pobegne od svakodnevice. I svi i tražimo svoj neki način, neki put da pobegnemo od onoga što nas pritiše, da nađemo svoj neki izlaz. Emin je čovjek koji pokušava da piše i da na taj način pobegne. Ja ne pišem i ne bježim na taj način, ali imam neke druge svoje načine bježanja, a ono što su direktno naše stvari to su neka naša sjećanja iz prošlosti, kako je nekada to bilo prije rata, u ratu, ili u nekom prošlom vremenu koja su stvarno naša. Mi smo ih i napisali tako da je to ono što je individualno i lično, a što se nalazi u predstavi.

Vrlo je zanimljiva scenografija u predstavi, a značajan segment zauzima i muzika, odnosno, učešće hora?

Da. Naša ideja je bila da hor bude na premijeri, da ga mi snimimo i kasnije to puštamo jer je učešće hora malo komplikovano. Puno je to ljudi, posebno kada je riječ o putovanjima, međutim, ispostavilo se da je hor postao neodvojiv dio predstave, tako da više ne možemo zamisliti predstavu da se završi bez tog hora. On je postao jedan lik. A scenografija Mirne Ler i kostimografija Lejle Hodžić su, takođe, bitan segment ove predstave i mislim da su vrlo inspirativno napravljene te stvari u našoj predstavi.

Gospodine Bajroviću nedavno ste imali premijeru predstave „Kralj Lir“... Je li tačno da vam je uloga Kralja Lira bila još studentska želja?

Pa znate kada ste mladi vi odmah želite najbolje. To vam je isto kao kada počnete trenirati fudbal, pa odmah želite da budete Mesi, a ne neki manje dobar igrač. Tako da jeste to tačno. Mi kada smo iščitavali Šekspira kako mi se dopao taj kralj Lir i govorio sam da bih to volio da igram misleći da mi se to nikada neće ostvariti, međutim, ostvarilo se i prije nego što bi trebalo bar po godinama kada glumci uobičajeno igraju kraja Lira. To je negdje na zalasku karijere, a ja nisam potpuno star čovjek.

Imate li još nekih želja?

Želje su zdravlje i ako u tom zdravlju Bog da da se uradi još nešto, a nekog spiska jelovnika nemam. Nemam stvarno više želja za neke uloge koje bih volio igrati. Ne postoje, dakle, pojmenice neke uloge koje bih još volio odigrati, ali bih još volio biti aktivna koliko to zdravlje i okolnosti dozvole.

Zapažen je i vaš angažman na filmu, televiziji, tu su i radio drame... Neću vas pitati ono vječno pitanje - da izabere pozorište, televizija ili film, nego šta je za glumca najbolje, za njegovo glumačko oblikovanje, gdje će najviše naučiti o glumi - u pozorištu, na filmu ili tv-u?

Pozorište je bazični prostor za glumca. To je ono što je početak. Teško da se može glumac izgraditi, a da nije osjetio te muke pozorišne. Film je, takođe, jako zahtjevan kao umjetnost, vrlo zahtjevan pošto se radi i u eksterijerima i u ambijentima, čak možda i zahtjevniji od pozorišta, ali u nekom kreativnom smislu vrlo je zahtjevan. Televizija je možda manje zahtjevna, ona se radi brže, više se oslanja na tehniku nego ono što je unutra tako da mislim da, kada bih to troje poredao, pozorište i film bi bili na vrhu, a televizija stepenicu ispod. Ali tu su i drugi oblici gdje se glumci mogu izražavati, kao što je radio, što uopšte nije zanemarljivo. Tamo ste osuđeni samo na glas, nemate druga sredstva, a morate dočarati lik i dati sve ono što glumački treba da date. Tu je i govorenje poezije, ali i sve ono gdje glumci mogu dati sebe. Sve je to jako značajno za glumca.

Ove godine navršilo se 30 godina otkako ste stekli diplomu na Akademiji scenskih umjetosti i kako se profesionalno bavite glumom?

Da, 30 godina. 1987. sam diplomirao i od tada sam

počeo profesionalno i da radim ovaj posao i od tada je 30 godina i dva mjeseca. Nije malo.

Prvih 30 godina je iza vas, šta ih je obilježilo?

Svašta. I sami znate za 30 godina šta sve u životu može da se desi, a na ovim prostorima može još i više od svega toga. Dakle, od nekih onih snova pa do tog sunovrata koji se desio svima nama tih devedesetih godina, pa to dizanje iz pepela, pa opet neka nuda koja se stalno narušava. Tako da nemamo neki luksuz kao u drugim zemljama gdje ljudi mogu da planiraju na dugoročne staze, mi smo osuđeni da planiramo i da mislimo od danas do sutra i život nam se svodi na to.

I kao direktora Drame, ali i glumca pitam vas kako vratiti publiku u pozorište? Kako kreirati repertoarsku politiku? Čime se Vi vodite?

Moram se pohvaliti da imamo publiku u pozorištu. Nije to više incident i ne tiče se samo premijera. Ako dodete na bilo koju našu predstavu vidjećete da je sala puna. I sreća da je to tako, ali, naravno, to nas ne smije opustiti u smislu da pomislimo da smo mi nešto napravili jer za sekundu te sale mogu da budu prazne ukoliko nemamo pravu odgovornost prema repertoarskoj politici, prema kvalitetu toga što planiramo da uradimo... mi treba da volimo publiku jer mi bez publike ne možemo. Pozorište ne postoji bez publike. Glumac i publika to je pozorište, a ostalo može ili ne mora da bude. Ako nema publike onda nema pozorišta i mi toga moramo biti svjesni svakog trenutka, ali naravno ne podilazeći joj, nego joj nuditi repertoar i kvalitet za koji mi mislimo da je vrhunski i donoseći ga onoliko i onako kako mi najbolje možemo.

KAZALIŠNA PRIPOVIJEST O GRADU I ONIMA KOJI GA NASTANJUJU

Piše: Mladen Bićanić

Selektor 34. brčanskih kazališnih / pozorišnih susreta, čovjek teatra i sam dramski pisac, Almir Bašović, ovogodišnji festival ukotvio je unutar zajedničkog imenitelja: teatar u gradu, grad u teatru. Tako se i svih osam predstava – tri iz susjedstva, po jedna iz Hrvatske, Srbije i Crne Gore, te pet iz Bosne i Hercegovine – smješta unutar gradskog okruženja, teme o kojima govore i junaci što ih nose stanovnici su grada, jer teatar, podsjeća Bašović, i jest imantan upravo gradu, tu je stvoren u pravom smislu riječi, bez grada nema ni teatra, iz grada je krenuo na putovanje kazališnim globusom. A vezivno tkivo grada jest obitelj, porodica je ono u čemu se svaka gradska nastamba ogleda, kroz te kapilare struji krv gradskog života, povijest odnosa u jednoj obitelji, njena sadašnjost i moguća budućnost ono je što tvori i historiju, sadašnji trenutak, realnost i fikciju i samoga grada. I to je ono što ćemo, sve do sredine idućeg tjedna, moći pogledati u natjecateljskom programu 34. Susreta – predstave iz Sarajeva, Podgorice, Beograda, Banja Luke, Zagreba, Mostara i Zenice – govore o žiteljima, stvarnih ili imaginarnih gradova, sasvim svejedno, a govoreći o njihovim životima, strahovima, nadama i čežnjama, govore, sasvim prirodno, i o nama.

Prve večeri odigrana je predstava „Sve se nekako preživi osim smrti“, Ljubice Ostojić u režiji Dine Mustafića i produkciji sarajevskog Narodnog pozorišta. Autorica je ujedno i dramaturginja u predstavi, scenografiju potpisuje Mirna Ler, kostimografiju Lejla Hodžić, koreografiju Gjergji Prevazi, a muziku je skladao Damir Imamović. U predstavi se koristi video materijal iz dokumentarnog filma „Saraj’vo“ Mustafe Mustafića, a u finalnoj sceni slušamo i Hor Opere istoga kazališta. Vrlo dobro ukomponiran i skladan glumački ansambl predvode Kaća Dorić i Izudin Bajrović, kao doajeni sarajevske pozorišne scene, a tu su i Ejla Bavčić Tarakčija, Aleksandar Seksan, Emina Muftić, Amila Terzimehić, Dina Mušanović i Vedran Đekić. Predstava, od svoje praizvedbe koncem aprila, nije prošla nezapaženo: Ljubica Ostojić ovjenčana je, na XVI Festivalu bosanskohercegovačke drame u Zenici, u maju ove godine, nagradom za najbolji bosanskohercegovački dramski tekst, Ejla Bavčić, Aleksandar Seksan i Dina Mušanović nagrađeni su za glumačke role, Lejla Hodžić za kostim a Damir Imamović za muziku.

Predstava nas vodi u Sarajevo danas, ulazimo u krug jedne porodice, tragamo, zajedno s njima, skrivenim i zapretenim putevima i stranputicama njihovih života, tugujeemo i radujemo se sa njima, u trenucima sreće, bola, tuge, smrti i rođenja. Ljubica Ostojić po vokaciji je pjesnikinja, dramski predložak predstave „Sve se nekako preživi osim smrti“, i jest prevashodno poetski intoniran, ta linija održana je unatoč izmjenama i dopunama tijekom

rada na probama, Dino Mustafić poštije njen dramski rukopis i predstavu sigurno vodi svih 100 minuta njenoga scenskog života. Naravno, iz njene prirode proizilazi njena rascjepkanost, fragmentarnosti, to jeste dramaturgija isječaka koji postupno tvore cjelinu, ali u tomu i jeste njena draž. Jasno, to je i prije svega priča o konkretnom gradu, o Sarajevu, nekoć i danas, jer kako kaže Mustafić: „Scena je metafizički prostor u kojem se može još uvijek slobodno misliti, čak i o svom rodnom gradu, s kojim nisi nikad načisto. To je u dobrom smislu neuništiv grad, brzo se regenerira, vitalan je i ima atmosferu koja zna biti zavodljiva i šarmantna, ali i nepodnošljivo okrutna. Svaki grad se mijenja baš poput junakove drame. Volim sarajevski ironični pogled na sebe, kao i skeptičan pogled na svijet. Zbog toga je Sarajevo sudbinski i mitski grad.“ O tim sudbinama i mitovima jednog grada i jedne njegove obitelji govori sarajevska predstava. Poetska, ali ne manje dramska, aforistična kada se za to ukaže prilika, politična, u najboljem smislu riječi, gipka u neprestanom prelamanju kroz vremena koja nam donosi i na kojima se gradi: ona je životopis i hodogram jednoga grada, podneblja, vremena i onih zatočenih u tom vremenu. Oštra i nepristrasna kada osudjuje negativnosti: „na vlasti je danas hrpa grlatih analfabeta“, buntovna i mladalački nakostriješena: „ovaj Balkan je uklet a Sarajevo je epicentar“, sjetna i tužna, ponekad: „u ovoj kući i zidovi smrde na depresiju“, zdvojna i nesigurna kada se zagleda u vlastiti život kao u ogledalo i ne prepoznaje sebe, kada se zamrse svi konci, kada se poistavlja konačno pitanje: „ne znam kako da izidem i iz čega da izidem“, ali i predstava ne bez nade koju donosi mladost: „furam u novi život, hoću da gradim ovaj sjebani svijet ili bar ono što je od njega ostalo!“

Brčanski kazališni / pozorišni susreti tako nam, već 34. put, nastoje magijom teatra ukazati gdje smo to, nekada, zakazali, pošli krivo i zalutali u potrazi za životom, i kako se to taj „sjebani svijet“, barem u pozorištu, ipak može graditi i popravljati.